



Metodika tvorby bakalářské práce

Dotazování - Survey

- dotazníkové šetření nebo standardizovaný rozhovor (prostřednictvím tazatele)
- získáme standardizovaná data
- *Pozitiva*: jednoduchost, velké množství dat
- *Negativa*: redukce získaných údajů, respondent je omezen nabízenými možnostmi; ne zcela vhodné pro témata osobního rázu (kriminalita, domácí násilí, návykové látky apod.)

+ jako studenti nemáte většinou možnost získat příliš reprezentativní data, to je potřeba při volbě metody sběru dat zohlednit

Dotazování - Survey

1) Poštovní dotazování (mail survey) – nízká RR (neboli podíl osob, které dotazník zaslaly zpět/počet rozeslaných dotazníků)
85 % - vyhovující RR, pod 70 % problematická

2) Dotazování prostřednictvím tazatele (standardizovaný osobní rozhovor) – hrozí efekt morčete („laboratorní myši“), tzn. že dotazovaný se dělá před tazatelem „lepší“

Dotazování - Survey

3) Telefonické dotazování

4) Internetové dotazování - výhodou je, že můžeme do dotazníku zahrnout různé grafické prvky, obrázky, videa; je ale potřeba zhodnotit, zda je naše cílová skupina tímto způsobem dosažitelná

Etika výzkumu

- Respondenty je potřeba hned na začátku ujistit, že jejich osobní údaje nemohou být zneužity
- Ochrana identity respondenta -> většinou anonymní šetření
- S účastí dětí ve výzkumu musí souhlasit jejich právní zástupce!

Dramaturgie dotazníku

- Při sestavování dotazníku se vracíme zpět k VO a hypotézám – otázky v dotazníku by nám měly umožnit ověřit hypotézy a odpovědět na výzkumné otázky.
- Pokud se k VO nebo hypotézám nevztahují, jsou zřejmě v dotazníku navíc – klademe tedy jen pro výzkum relevantní otázky
- Vhodná grafická úprava, přehlednost
- Srozumitelnost a jednoznačnost otázek - myslíme na „nejméně nadaného respondenta“

Dramaturgie dotazníku

- Používáme filtrační otázky, aby respondent nemusel odpovídat na témata, která se ho netýkají
- tedy pokud například odpoví, že nesleduje určitý seriál, otázky týkající se tohoto seriálu se mu nezobrazí (alternativně v tištěné verzi dotazníku je instrukce ..pokračujte až otázkou XY
- Identifikační otázky (věk, pohlaví apod.) se umisťují většinou na konci
- Otázky související s tématem výzkumu (meritorní) se pak většinou řadí takto: 1. jednoduché otázky; 2. nejdůležitější otázky; 3. choulostivé, otevřené otázky

Typy otázek

Špatné otázky -> špatné odpovědi! (nekvalitní data)

Typy otázek

- Meritorní (zjišťují údaje o předmětu šetření)
- Identifikační (nezávisle proměnné)
 - třídící a identifikační parametry, dle kterých se provádí analýza (u respondentů: pohlaví, věk, vzdělání, zaměstnání, rodinný stav atd., dle záměru výzkumu)
- Kontrolní
 - cílem těchto otázek je prověřit pravdivost odpovědí na základní otázky dotazníku. S jejich pomocí se oceňuje kvalita získané informace. Zpravidla se kontrolují otázky, které těsně souvisí se základním cílem a předmětem výzkumu, protože v těchto případech je stupeň hodnověrnosti (validity) nesmírně důležitý. Obvykle se základní a kontrolní otázky uspořádají v dotazníku tak, aby dotazovaný nemohl při jeho vyplňování najít přímou souvislost*

Typy otázek

- **Filtrační**

používají se v případech, kdy na následující otázku by měla odpovídat jen část respondentů, která např. vlastní určitou proměnnou nebo znak. Tyto otázky pomohou odlišit ty respondenty, kteří jsou o určitém problému informováni lépe než ostatní, a tak jejich odpovědi mohou být pokládány za závažnější. Negativní odpověď na otázku (filtr) vede k pokynu, aby respondent přeskočil jednu nebo sérii otázek pro něj irelevantních.

- **Projekční**

zjišťují potřebnou informaci nepřímo, dotazem na názor skupiny lidí respondentovi blízké. Používají se v případě, kdy by respondent měl obavy nebo se zdráhal odpovědět upřímně sám za sebe. Typ otázky je převzat z psychodiagnostiky a používá se kromě sociálně psychologických a sociologických výzkumů také ve výzkumu trhu

Otázky – některé problematické aspekty

- Otázka by měla mít méně než 20 slov
- Tázací část a možnosti se umisťují nakonec
- Otázky by neměly být příliš obecné, vágní
- Problematické jsou také mnohotematické (dvouhlavňové) otázky - respondent může mít na každou z jejích částí jinou odpověď
např. *Chtěl/a byste být slavný/á a bohatý/á?*
Jak často sledujete seriály Simpsonovi a Futurama?
- Zmatek také může působit dvojitý zápor nebo negativní formulace, lepší je vyhnout se jim
např. *Nesouhlasíte s vysíláním erotických pořadů před desátou hodinou večer?*

Otázky – některé problematické aspekty

- Otázky by neměly být sugestivní
např. *Pan prezident se domnívá, že... Jaký je Váš názor na...?*
Podle zákona XY je každý vlastník televizního přijímače povinen platit koncesionářské poplatky. Domníváte se, že je to tak správně?
V posledních letech se vyzdvihuje důležitost předčítání dětem, čítávali vám také rodiče před spaním?
- Na některá citlivá témata se můžeme zkusit zeptat nepřímo
např. *Už se Vám někdy stalo, že jste si přivlastnil věc, která patřila někomu jinému nebo by se vám něco takového nemohlo stát?*
Vyberte z následujících možností, jakého nejzávažnějšího jednání jste se dopustil/a:
Řekl byste, že ředitel Vašeho podniku je mezi zaměstnanci spíše oblíbený nebo spíše neoblíbený?

Formulace variant odpovědí

- Otázky uzavřené (multiple-choice question)
– můžeme zvolit jednu i více možností výběru
např. : Které rozhlasové stanice jste minulý týden poslouchali?
- Polouzavřené otázky - obsahují variantu „jiné“ s možností doplnění vlastní odpovědi, která není uvedena v nabídce
- Otevřené otázky – nejsou nabízeny žádné možnosti (v kvantitativním výzkumu spíše výjimečně, jsou pak náročné na zpracování)

Formulace variant odpovědí

- Varianty musí plně pokrývat spektrum možných odpovědí (musí být vyčerpávající), přitom se musí vzájemně vylučovat (pokud tedy volíme jen jednu z nabízených možností)!
- Stupnice volíme zpravidla pětibodové, protože příliš mnoho odpovědí výběr komplikuje, málo zase poskytuje příliš obecné odpovědi
- Doporučuje se vždy uvést únikovou možností „*nevím*“ – pokud ji však označí větší množství respondentů, je to signál o špatně zvolených variantách odpovědí!

Typy uzavřených otázek

- Otázky dichotomické – odpověď se volí ze dvou možných variant
(ano x ne, ale přidáváme únikovou odpověď)
- Otázky alternativní – je možná jedna odpověď z několika variant
- Otázky výčtové – respondent může zaškrtnout více odpovědí, je potřeba mu dát instrukce
- Otázky pořadové – respondent uvádí pořadí nabízených odpovědí
- Škály – číselný bod na stupnici, volba výroku apod.

Formulace variant odpovědí – ŠPATNĚ

- mladší 18 let
18-35 let
35-55 let
55-70 let
více než 70 let
- ano
v některých případech ano
někdy ne
ne
nevím

Formulace variant odpovědí - ŠPATNĚ

- mladší 18 let
20-29 let
30-50 let
51-65 let
více než 70 let
- ano, sleduji seriál pravidelně
ano, sleduji seriál, když mám volný večer
ano, sleduji seriál nepravidelně
ano i ne, podle toho, zda mne daná epizoda zaujme
ne, tento seriál nesleduji
ne, viděla jsem jen jeden díl
ne, tento seriál neznám

Škály - PŘÍKLADY

- Bipolární preferenční škála bez střední hodnoty - rozhodně nesouhlasím, spíše nesouhlasím, spíše souhlasím, rozhodně souhlasím, nevím
- Bipolární škála spokojenosti se střední hodnotou – rozhodně spokojen, spíše spokojen, ani ani, spíše nespokojen, rozhodně nespokojen, nevím
- Škála vyjadřující míru – zcela, do určité míry, v malé míře, vůbec
- Škála frekvence výskytu jevu – vůbec, výjimečně, občas, často

Analýza a prezentace dat z dotazníkového šetření

- Data zpracováváme pomocí statistických metod
- Ve výzkumné části práce je pak prezentujeme ve formě grafů a tabulek, zároveň data interpretujeme, činíme závěry o vztazích mezi jednotlivými proměnnými, ověřujeme hypotézy a výsledky pak v *Diskusi* vztahujeme zpět k teorii
- Vzor dotazníku dáváme do části *Přílohy*

Tabulka v odborném textu

- Popisuje se uvedením textu Tabulka, pořadovým číslem (souvisle pro celou práci nebo příslušnou kapitolu s uvedením čísla této kapitoly oddělené tečkou nebo pomlčkou) a popisným textem (s velkým počátečním písmenem).
- Za popisným textem se nepíše tečka.
- V názvu tabulky musíme uvést jednotku a také hodnotu n (ze které jsou počítána procenta)

Tabulka 5 - Text (pátá tabulka v celém textu)

Tabulka 4.2 - Text (druhá tabulka v kapitole 4)

Tabulka v odborném textu

Tabulka 5 – Sledovanost TV Nova v %, muži (n=150), ženy (n=130)

- Odkaz na tabulku

....jak je uvedeno v tabulce 5...

Obrázek v odborném textu

- Obrázek, pořadové číslo, pomlčka, popisný text
- Na rozdíl od tabulky se umísťuje pod obrázek
- Odkaz na obrázek
...na obrázku 1 je zřetelně...

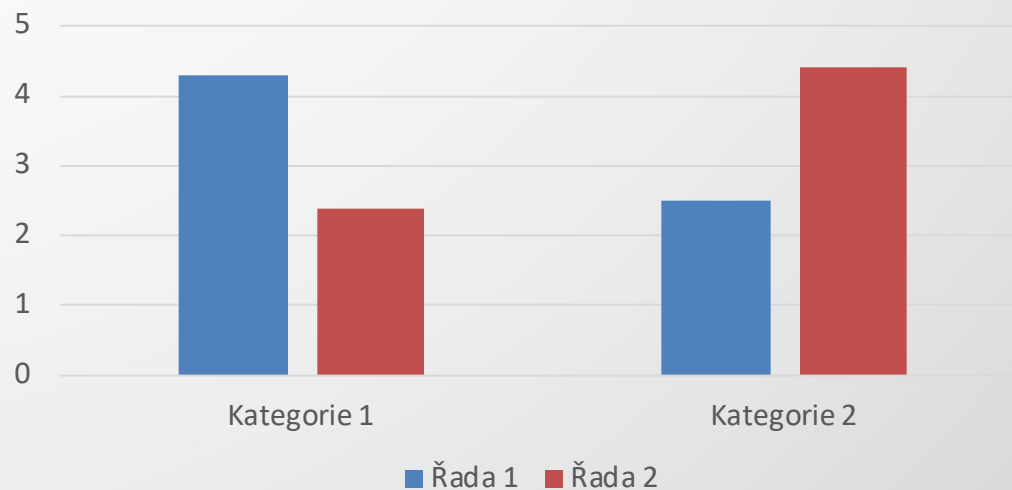


Obrázek 1 – Přizpůsobení loga kultuře

Graf v odborném textu

- Graf 1 – Gender respondentů
- Musíme uvést jednotku a také hodnotu n (ze které jsou počítána procenta)

Graf 2 – Preference médií dle pohlaví - v %, muži (n=150), ženy (n=130)



Přiměřenost ilustrací

- Neuvádějte tabulky a grafy (nebo dokonce obojí) ke každému zjištěnému údaji
- Grafy a tabulky je také možné uvést jako přílohu k práci a v textu na ně jen odkázat
- Uvádíme jen ty nejzajímavější výsledky, trendy, porovnání, závislosti, v textu nemá být jen prostý popis údajů uvedených v grafu/tabulce, ty si čtenář může z ilustrace vyčíst sám, zajímá ho spíš vaše interpretace

Zdroj u ilustrací

- Pokud svůj materiál publikujete poprvé, tak vlastně ještě necitujete, ale např. u fotografií v popisu uvedete: Foto autor (myšleno autor fotografie je totožný s autorem textu) nebo Foto Josef Novák.
- **U tabulek se autor neuvádí, pokud je jejich autorem autor díla.** Pokud vaši tabulku bude ve svém díle publikovat kolega, musí vás jako autora tabulky uvést.
- Ještě pozor u tabulek a grafů, zda jsou sestaveny na základě vašich dat, nebo jste použili data z nějakého zdroje. Pak by v popisku mělo být např. Tabulku podle dat Českého statistického úřadu sestavil autor.